

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 20 coroane.
Pe jumătate de an 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Reforma învățământului teologic.

Cu mult interes am cetit memoriul dlui prof. Dr. Iacob în chestia reorganizării învățământului teologic și al vieții seminariale.

E timpul suprem să ne ocupăm cu reorganizarea institutului nostru teologic, căci spiritul modern destructiv bate la poartă și numai un cler cult va putea apăra acelea porți și va putea inspira instituțiile noastre culturale cu spiritul creator al religiei. Dl profesor relevă părțile slabe ale învățământului teologic de azi, atinge diferitele probleme, ce se impun cu hotărâre în aceste vremuri de mari prefaceri, în care nici învățământul nu mai poate merge în cadrele clișeele învechite. În fața nevoilor nouă ce se ridică acuma, seminariile noastre trebuie să-și împlinescă chemarea pe o înălțime mai înaltă. Ele trebuie să fie într-o activitate perpetuă și corespunzătoare trebuințelor culturale ale bisericii, fuctificând prin prisosul lor de energie și muncă întreaga viață bisericească.

Institutul nostru nu a primit o dezvoltare corespunzătoare cerințelor culturale, impuse de vremuri și trebuințele bisericii. Datoria imperativă pentru biserică noastră și conducătorii ei este deci reformarea învățământului teologic, precum și organizarea vieții interne a seminarelor, ca astfel preoții să primească în ele o educație bisericească. Înălțarea prin reforme corespunzătoare a institutului nostru la nivelul vremurilor e și o chestie de prestigiu pentru biserică noastră.

La toate națiunile conlocuitoare cu noi în această țară se poate desvoltă o activitate pastorală mai intensivă ca la noi, pentru că la acelea treburile spirituale nu sunt subordonate afacerilor administrative. Ce s'a făcut la noi pentru teologiile noastre? Să o spunem franc, că foarte puțin. Și nu e mirare apoi, că preoțimea noastră nu stă pe punctul acela al culturii, pe care stă preoțimea celorlalte confesiuni.

„O preoțime distinsă, crescută, ori câte jertfe s'ar cere, cu o deosebită îngrijire în spirit religios, moral și cu adevărat filozofic sunt condițiuni de existență națională pentru un neam“, zicea un mare bărbat de peste munți. Nu mă mir, că elemente mai de valoare, talente, nu îmbărbătează cariera de a servi altarului. Cariera preoțească nu atrage, când educația acestor importanți factori ai culturii unui neam se face într'un mod primitiv, când nu se înțelege, că numai o preoțime

capabilă de a judeca din puncte superioare de privire, întreaga cultură intelectuală a timpului ei, poate deveni o apărătoare entuziastă și înțeleaptă a religiei naționale, o ecclesia militans, — o armată învățată și morală a bisericii e capabilă de a încrușișă spada scilpitoare a adevărului în toate timpurile.

O să vedem cum vor ști aprecia cei chemați memoriul atât de plastic al profesorului Iacob. Să nu fie, acel memoriu care dorește o viață mai vrednică institutului nostru tratat cu nepăsare și indolență. Trebuie să existe acest institut și să fie plin de viață, pentru că cu cât sunt mai grele zilele lui cu atât mai bune puteri să cerca să-i poarte greumântul.

Și spunând câteva vorbe despre seminar se ridică în forma întrebării și chestia profesorilor seminariali.

Toți aceia, cari urmăresc activitatea școlară, culturală și socială a profesorilor seminariali, se pot convinge că ei depun o muncă desinteresată, conștițioasă și productivă în ogorul culturii noastre, iară dacă considerăm neajunsurile cu cari se luptă putem afirma, că sarcinile ce au să supoarte le întrec puterile. „Nici un om luminat nu va putea cercă să tragă la îndoială adevărul, că toate puterile prin care popoarele se înalță și strălucesc. se pregătesc în școală sub mâinile dascălilor“ zice luminatul protopop al Ardealului. *Buletinul oficios* aduce o mulțime de adause de scumpete pentru toți funcționarii. Munca profesorilor noștri depusă pe altarul bisericii și al neamului după cum știu eu are prea puțină răsplată. Nu e mirare dacă nici unul apoi nu dorește să îmbătrânească la catedră. Colegiul reformatilor, care asemenea nu are atâtea bunătăți ale statului, după cum am cetit, a îmbunătățit starea profesorilor săi până la 10 mii coroane și cu un astfel de salar poate purcede profesorul la înzestrarea preoțimeii viitoare cu armele științei și ale culturii.

Fondul cultural, la care contribuie sau mai bine zis ar trebui să contribuie intelectualii e isvorul de îmbunătățire pentru profesori. Dar e atât de slab, atât de neregulat, din motivul că intelectualul așteaptă, ca și țăranul să solvească o anumită sumă, pentru că și fiii lor se dedică, carierei preoțești.

S'au auzit multe glasuri zicând, că soluția cea mai bună ar fi ca pe fiecare creștin ortodox din orice fel de clasă să se arunce un anumit procent și sumă sigur, că butucul fondului mai iute ar spori și astfel apoi ar fi un isvor sigur, care ar

regulă odată și salarele acelor factori, cari ca și la alte națiuni sunt cei mai puternici stâlpi ai unei biserici, și ai unui neam întreg; căci fără salare corăspunzătoare nu o să avem nici când forțe bune la o cetate culturală, care este seminarul.

Corneliu Leucufia.

Zile triste din viața lui Moise Nicoară.

1815—1825

(Urmare).

Așadar oficianții publici să „capaciteze“ satele românești, că nu trebuie... etc., lucru foarte expeditiv și relativ ușor pe atunci, când ori care nemeș avea mijloace destule pentru „capacitatea“ celui mai încăpăținat iobag.

Dar nemeșii dela comitat — de sigur Almásy în primul rând, căci el ne cunoștea bine — știau că prin funcționarii civili, slugile nemeșilor și urgisiți de iobagi, nu vor isbuti să „capaciteze“ cu adevărat „Valahimea“ ci dimpotrivă, vor înmulți alip rea cătră Moise Nicoară, deputatul lor persecutat. Precum se pare, ei nu s'au încumetat a luă asupra-și această operă de formare a conștiințelor, ci au încredințat-o mai bierarhiei — adecă lui Putnic —; el să impună preoților publicarea intimatului — în bisericile satelor românești. Pentru Putnic și ierarhia sârboască a fost o zi de sărbătoare. Se trimite anume circulară (currentales) în toate parohiile. În Arad o traducere românească, cu falsificări, a intimatului (așa ne spune Nicoară), e afișată pe uși la intrarea bisericii episcopale, iar în lăuntru ei preotul esplică, după serviciul divin, intimatul. Publicarea nu s'a făcut în numele comitatului, iar administratorul — cu reședința peste uliță încât privea pe fereastră în ușa bisericii — încă zicea că a fost fără știrea lui.

„Altă publicare s'a făcut în dieceza Vârșetului, sub administrarea arhimandritului Radivojevič. Pe lângă falsificarea intimatului regesc conțineă. la adresa lui Nicoară, de acestea: „...turbulent, agitator, înșelător, care sub pretextul de a cere episcop românesc a uneltit la Viena lucruri occulte, lup ascuns în haina modestiei prefăcute, șarpe înveninat, scorpie, care a defraudat poporul și clerul, a produs desbinare între ei și corpul națiunii și tulburări; care a adus mulțime de oameni cu întreaga lor familie la mizerie estremă și la sapă de lemn, arogându-și numele de deputat și reprezentant; ...la a cărui fapte periculoase și dezastruoase, însuși locurile celea mai înalte au devenit atente și, voidn a împiedecă tulburări, răscoală și nenorociri... etc.“

Din Arad, tot dela forurile ierarhice, pornește și inițiativa, cerută în intimat, a unui recurs la împăratul împotriva lui Nicoară. Iată recursul (originalul românesc): „Noi cei subscriși cu acestea adevărim, cunoaștem și mărturisim cumcă, trimițindu-se nouă veste de venirea înalt Preasfințitului Domn Iosif Putnic Episcopul Părațului prin Sfânta Maiestatea Sa Diecesi aceștia ai Aradului Administrator părinteaște rânduit, cea mai mare bucurie și veselie inimile ne-au

¹⁾ Din scrisoarea lui Nicoară trimisă împăratului v. Act. c. aul. ung. an. 1820 Nr. 6414.

umplut; dorind din toată inima și nădăjduind dela Preasfânta (sic) Majestatea Sa, că pre acesta Domn Episcop și al nostru administrator, ca pre un bărbat ce este de biserică și patria sa preavrednic, la toți cunoscut, în obicinuitele aicea limbi, mai vârtos în cea rumânească asemenea nouă procopsit, episcop diecesalnic cât de curând spre mângâierea clerului și neamului rumânesc îl vom dobândi.

(Va urmă)

D. Ioanovicu.

Indrumări pastorale.

Mandatul preotului zilelor de azi.

Tractat după Matei X. 13.

„Și de va fi casa aceea vrednică, pacea voastră să vină preste dânsa; iar de nu va fi vrednică, pacea voastră să se întoarcă la voi”.

Că se poate încă și azi da acest mandat candidaților de preoți, fără nici o îndrumare explicativă, — nu e cu cale! Acest mandat în înțelesul său din afară, a fost o normă pentru preoții vremurilor trecute. Trăim alte vremuri, cu mult mai grele, cu mult mai grea e sarcina ce trebuie să o poarte preoții timpurilor de azi. Dacă Preanonoratul domn protopop scrutător, sau sârmanul preot dela sate amărit de dese ne succese, deschizând Biblia cetește acest pasaj și își zice: „Acesta e cuvântul lui Dumnezeu, acesta trebuie să fie directiva mea”!?... Ar fi o sinucidere spirituală, moartea cât mai grabnică a întregii chemări preoțești! A merge în o casă și la primul succes a-ți întoarce spatele cu o satisfacție ascunsă și în gândul: „Și ție îți va umbra ca Sodomei și Gomorei”! Aceasta ar fi mai mult ca moartea sufletească a preoților, ar fi ruina întregii activități pastorale! Se poate întâmpla cu vre-un citat din Biblie, prin înțelegerea lui greșită ca el din cea mai bună medicină să se prefacă în otravă.

Și totuși în cuvintele lui Isus cuprinse în Matei X. 13, citate mai sus, se cuprinde atâta adevăr nerăsturnabil, atâta îndemn părintesc la adresa preoților tineri și bătrâni, de orice treaptă ierarhică! Numai înțelegerea deplină e de lipsă ca preoții să câștige cea mai de lipsă notă a caracterului și chemării preoțești „pacea”. Pacea, ceva sfânt, ceva ideal, ceva, după care însetează lumea cu atâta ardoare și după care mai ales preoții ar trebui să nizească!

Matei vers 13. X. „Și de va fi casa aceea vrednică pacea voastră să vină preste dânsa; iar de nu va fi vrednică pacea voastră să se întoarcă la voi”! Nu se zice „pacea”, ci „pacea voastră”, și încă repetat, de două ori. Faptul acesta își are cauza sa bine stabilită: un preot trebuie să aibă însuș pace, — liniște, — „pacea

sa”, ca să poată duce pacea cu sine și să o poată inspira în sufletele mult obidite. Fie că pășeste în fața parohienilor săi, fie că, chemat fiind, sau din inițiativă proprie, intră în vre-o casă privată.

„Pacea”, „pacea proprie” e prima condiție pastorală și alcătuiește în sine o normă, de care nici un preot nu se poate lipsi. E o notă crescută cu însași preoția și născută deja deodată cu darul, ce se dă candidatului prin împărțirea tainei preoției.

E o ființă rezonabilă și deplin liniștită acela, care după ușurătatea și păcatele tinerețelor și-a aflat liniștea conștiinței în îndurarea lui Dumnezeu. Aflând această liniște, încrezut în misiunea dumnezeiască își croește apoi calea dreaptă pentru faptele și ținuta, ce o va lua în viitor. Fericit, și deplin liniștit e acela, care în luptele și îndoelele sufletești și-a îndreptat pașii spre izvorul nesecat al adevărului dumnezeesc și în luptele inimii și în peripețiile vieții și a loviturilor sorții s'a pus la adăpostul crucii lui Hristos! Da fericit este acesta; tot așa de fericit ca și acel bărbat, care în lupta cu lumea a învățat a lupta în spiritul lui Hristos: „nu căută lupta ci pacea”! Ce armă ușoară de luptă, ce strălucitoare și încântătoare armă?! Arma păcii! Fericit acel preot, ce o va ști căută, și mai norocos de o va ști afla și manuă!

A fi totdeauna cuprins de „pace”, e o condiție foarte grea, dar în misiunea noastră, pentru ca să corăspundem pe deplin chemării divine, trebuie împlinită. Dacă cumva ne lipsește pacea, dacă neliniștea cuprinde sufletul nostru, încontinuu trebuie trezită lupta din pieptul propriu, ori de suntem în oficiu, ori dacă vizităm casa vre-unui parohian. Ori unde ne-am afla și între orice împrejurări o dorință și o voință trebuie să ne cuprindă sufletul, să sămănăm pacea, pentru că înșine am aflat-o în ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu. Atunci putem cu adevărat duce cu noi „pacea noastră”, putem ori unde sămăna cuvântul și binecuvântarea.

O predică, care numai de aceea o ținem, fiindcă trebuie ținută, fie ea cât de frumoasă și plină de spirit; o predică, care chiamă pe credincioși la lupta vieții fără un substrat luminos al păcii, care otește conștiințele, fără a indica scopul vieții, pacea sufletească și pacea în familie, acea predică nu produce nimica nou, bun și nobil.

Așa stă lucrul și cu vizitele, ce le facem noi preoții pe la casele credincioșilor noștri. Când preotul se apropie de locuința unui parohian, dejă credincioșii în momentul când îl zăresc trecând pragul, trebuie să știe, și dacă vine în apropierea lor și vine în contact cu ei stând de vorbă cu vre-un bolnav al cășii, sau discutând cu membrii familiei, trebuie să și simtă: „Omul acesta ne aduce pacea”! Preotul chiar

și atunci când din vre-un motiv curat privat, material vine în vre-o casă, de pe întreaga sa ființă trebuie să se desorindă pacea. Iar dacă acolo unde el sosește în vre-un colț al cășii întunerecul și-a făcut sălașul, dator este a picura o mică rază de soare, de bucurie, de pace.

În orice caz, greu e ca preotul, ori unde și în orice împrejurări, să nu se lase lipsit de pace. Greu a fost totdeauna, dar mai ales acum, când durerea și-a aflat cuibul în una fieștecă familie și a cuprins lumea întreagă în întunerecul său sfâșietor. Suflete îndurerate, inimi pline de durere, vaete, bocete și lacrimi de orfani și văduve! Pentru toate acestea preotul trebuie să-și păstreze „pacea sa”, ca să o poată da și altora.

Și cât de greu este acest lucru, când preoții zilelor grele de azi, trebuie să facă și pe vestitorii morții?! Cine știe întâi în parohie, că cutare fiu, frate, bărbat sau tată luptând luptă de erou a fost lovit de glonțul dușman! Nu preotul?? Și cine e chemat să ducă întâi această veste înfricoșată celor, ce zilnic așteaptă veste dela cel iubit?... Preotul! Da preotul, lui îi e dată și această greutate și misiune sfâșietoare de suflet. Zic greutate, fiindcă tare cu grije și foarte precaut trebuie să fie preotul, ca nu cumva prin aducerea vestii dureroase să doboare, să deprime. Rana produsă în urma vestii, nu e permis să omoare, ci noi ca preoți, datorii suntem să picurăm pe rana produsă picurii mângâierii și când plecăm să lăsăm acolo „pacea noastră”. În orice afacere ar fi, când vezi pe preot apropiindu-se de o casă, îți face impresia tristă, dureroasă. Puține sunt cazurile când preotul e chemat la casa vre-unui credincios cu bucurie. Mai multe sunt cazurile de durere!

Ce greu e astfel, ca în casa unde ducem vestea morții celui dus în rebel, să lăsăm pe urma noastră „pacea”! Și cu cât mai greu e, când deodată cu comunicarea durerii, trebuie să mângâiem soția cu inima sângerândă, sau pe neputincioasa mamă, ce nu-și poate crede auzului că fiul său e mort.

Să ne rugăm deci fierbinte Dumnezeului păcii să ne picure din pacea de pe Golgota picătură în inimă, ca așa să putem și noi duce pacea cu noi și să putem da și altora „pacea noastră”.

Vasile Debu, preot militar.

INFORMAȚIUNI.

Alegerea de metropolit la Blaj se va întâmpla în prezența alor doi comisari. Comisar din cler va fi deputatul dietal Dr. Iosif Siegescu prelat papal, iar civil fostul ministru de interne Ugroș Gábor.

Plângere

la moartea fratelui în Hristos Dr. GHEORGHE DRAGOMIR, protopopul Bisericeii-albe.

Ne arde sufletul în chin,
Și pieptul de amar suspin,
Vai, cum pierși în drum străin
De jalea Maicii tale — plin!

Și cum te-a plâns când ai plecat,
Și cum te cântă ne'ncetat
Poporul meu din cel Bănat
De când pământului te-ai dat.

Ne zbat a zilelor nevoi
Ne-ajung prăpastii negre, noi;
Pe urma crudului război
Căzuși — erou între eroi!

Și la altar când mă gândesc
Cu ochii minții eu zăresc
Virtuțile, cum te bocesc
Și capul ți-l împodobesc!

Cununa lor — din raze vii,
Etern la cap ți-a strălucit;
Și prin biserică te-or vesti,
Vlădică, când te-or pomeni.

Din plaiurile lor cerești,
Eroii, — căror frate iești
Vor cere mult să le yorbești
De gloriile strămoșești;

Câți au murit pentru Hristos
Și pentru graiul lor frumos,
Și cum alt soare luminos
O să ne-apară majestos!

Cu pacea lumii împodobit
Cu suflet nou, întinerit,
Peste pământul pârjolit
De focul urii mistuit!

Să-i dumirești, Părinte, dar,
Că dulce nu-i fără de amar,
Că jertfele nu-s înzadar
Și ceasul morții nu-i hotar...

Doar moartea-i numai un popas
Un zvon de jalnic părăstas,
Din vieaț' aceasta ultim pas,
Din horă cel din urmă glas.

Și vieața 'n care ai trecut
Găsit-ai verde așternut,
Și-ți pare locul cunoscut
Doar pentru iel ai fost născut.

Cât vom trăi pe-acest pământ
Vom tămăia al'tău mormânt,
Și punem vot sub jurământ
Să ne rămâi în veci — un sfânt.

Ales. Munteanu al lui Vasilie, protopop.

Damenii și lucruri din Beiușul românesc.

II. Învățătorii și activitatea lor. — Infilnțarea școlii din Beiuș.

De Senina

I.

Este ciudat, că până ce în satele chiar în depărtate de Beiuș, aflăm urme despre înființarea de școli pe seama Românilor încă prin anii 1730 cum este școala din Răbăgani, Pânzău și cea din Sâmbătașag, despre timpul înființării unor școli românești în oraș, n'avem date pozitive. Este deci slab argumentul a susținea, că dacă în satele mai mici au fost școli, se poate presupune, că cu atât mai ales vor fi fost ele în cele mai mari, și așa și în centre. Eu din contră susțin părerea, că dacă la sate s'au putut păstra urme până în vremuri foarte îndepărtate despre o licărire oarecare a culturii românești, cum de nu se află urme despre o vieață culturală cât de palidă într'un oraș românesc ca Beiușul? Ori cum am vrea să ne pogorim la un trecut cât de adânc privitor la înființarea de școli în lipsa de date, trebuie să ne restrângem la anii din urmă ai domniei Mariei Teresia. În deosebire din îngrijirea ei părintească, care, firește, a avut și scopuri politice, răsare pentru Românii din Bihor școli în mai multe sate. Ea a dat la anul 1770 „Regulamentul națiunii ilirice”, mai târziu la 1777 vine legea școlară „Ratio educationis” care spune foarte lămurit, „ca fiecare națiune să fie instruită prin școlile sale naționale”.

Oficieri români distinși. Dl căpitan Gheorghe Ivașcu, comandantul stațiunii de artilerie din Arad a fost decorat cu ordul coroanei de fier cl. III. Prin aceasta distincție înaltă Maj. Sa a răsplătit serviciile militare și ținuta eroică a viteazului său ostaș și fiu distins al neamului nostru. Dar dl căpitan Ivașcu și-a câștigat și dincoace de front o distincție înaltă și rară: dragostea nefățărită și recunoștința tuturor cetățenilor din Arad. Conduc de simț social și umanitar în cursul iernei pune la dispoziția celor lipsiți soldați și trăsuri militare, ca să-și poată căra acasă material de încălzit, prin ce șterse multe lacrimi și alină suferințele și lipsurile multora. Deși puțin cunoscut în cercurile civile deveni în curând omul cel mai popular, al cărui nume e rostit cu venerație în coliba săracului și cu respect în palatul bogatului.

Dl Brutus Păcurariu, locotenent în regimentul 33 din Arad, funcționar la institutul nostru de credit și economii „Victoria”, a fost decorat pentru ținuta sa eroică în fața dușmanului cu medalia cl. I pentru vitejie. Dl Păcurariu e primul dintre oficerii regimentului nostru, care a obținut această distincție, care mai înainte era menită numai pentru soldații de rând, dar în urma unui ordin mai nou al Maj. Sale, pot fi decorați cu ea, pentru vitejie personală și oficeri. Făcându-și serviciul militar — dela începutul războiului — pe front, dl Păcurariu a fost până acum de patru ori decorat, între altele și cu ordul coroanei de fier cl. III.

Adunarea generală a Comunității de avere din Caransebeș, pentru alegerea noului president, este convocată pe ziua de 24 Februarie (9 Martie) a. c.

Nouii academicieni francezi. Academia franceză de științe a ținut ședință pentru alegere de membri noi. Au fost aleși: mareșalul Joffre, pictorul englez Brangoin, belgianul Lettenhove și regina Maria a României.

Vestiții aviatori francezi Garos și Mirosal, ajunși prizonieri la Germani în anul 1916 au fugit și după multe peripeții au sosit la Paris.

Confesiunile în Ungaria. Datele noi statistice prezintă următorul tablou al confesiunilor din Ungaria: Romano-catolici: 10,806,764; ortodocși: 2,970,185; reformați: 2,602,545; greco-catolici: 2,014,470; evanghelici: 1,331,509; unitari: 73,601; izraeliți: 928,621

Mulțămîta publică. D-șoara Delia Catone a dăruit pe seama sfintei noastre biserici 1 icoană și 2 vase de sticlă pentru apă și vin cu tavă de zinc, toate în preț de 24 coroane. Primească mulțămîtele noastre. Petigd, la 13/26 Februarie 1918. G. Cherecheșiu, preot.

Târgul de primăvară al Aradului se va ține în 2/15 Martie.

Pe timpurile, când au apărut aceste legi, Românii ortodocși din Beiuș erau în un număr considerabil și au luat toate pregătirile pentru înființarea bisericii, care și azi servește de lăcaș dumnezeesc. Bine înțeles, că piedecile puse de comisia exmisă din partea comitatului, au oprit pe mai mulți ani clădirea bisericii. Românii ortodocși se pare însă că n'au desperat și n'au stat cu mâinile în sân. Fiindcă permisiunea de clădire întârzie, ei și-au întors privirea spre înfăptuirea altei dorinți a lor, înființarea, mai bine zis, regularea școlii lor. Nici nu mai incupea îndoială, că creștinii însuflețiți pentru un lucru plăcut lui Dumnezeu, nu vor fi lipsiți de simțul să se vadă stăpâni pe o școală frumoasă, corăspunzătoare, așa cum li-se impunea din partea legii, dat fiind, că astfel de școală trebuia să fie susținută și din partea „domnului de pământ”, care aici era episcopatul gr.-cat. de Oradea-mare.

O altă împrejurare, care i-a fi determinat să pună pond pe îngrijirea școlii, a fost la tot cazul și numărul mare de copii. Numai biserica ortodoxă din oraș numără aproape 200 copii obligați să cerceteze școala. Un număr foarte considerabil.

Dar Românii ortodocși nu erau numai zileri și lucrători de pământ, ci industriași, comerșanți și oficanți de oraș. Se cereau deci și anumite cunoștințe pentru ei din limba latină și cea nemțească. Nu numai atât! Fiindcă biserica ortodoxă numără mai multe familii grecești, se cerea chiar învățarea limbei grecești. Să adaugem,

BIBLIOGRAFII.

Sub titlul: „Dor de lumină” părintele Dr. Ștefan Cioroianu a scos de sub tipar o nouă lucrare de valoare. Precum în publicațiunile de până acum așa și în cea de față, zelosul autor urmărește și realizează cu dibăcie rară scopul de a răspândi gândire creștinească în clasa intelectualilor și lumină în masele poporului. Cele 30 piese, cari fac conținutul opului, dau într-o formă atrăgătoare îndrumări și învățături isvorite din concepția creștină pentru diferite probleme și situații ale vieții omenești. Lectura lor, ce procură momente de înălțare durabilă sufletească, o recomandăm cu toată căldura. Se poate procura la *Librăria diecezană* din Arad, cu prețul de 4 cor. plus 50 fil porto recom.

Protocolul congresului. A apărut și se află de vânzare cu prețul de 3 coroane (plus porto 20 fil.) la cancelaria mitropolitană și la *Librăria arhidiecezană*, Protocolul congresului național bisericesc ordinar, întrunit în Sibiu la 17/30 Iulie 1916 și al congresului electoral ținut la 23 Iulie (5 August) 1916. Pe 270 pagini conține material de mare importanță pentru istoria bisericii noastre ortodoxe române din patrie. Remarcăm părțile: Catehizarea elevilor dela școlile străine, congresul învățătorimii din mitropolie, ameliorarea dotațiunii dela stat a preoțimii, gravaminele bisericii în cauza art. de lege XXVII din 1907, asigurarea școlilor confesionale, actul alegerii noului mitropolit, viața și testamentul mitropolitului Ioan Mețianu, testamentul lui Dr. Iosif Gall, actul fundational al mecenatului Emanuil Ungureanu ș. a.

Poșta redacției.

Păr. G Cherecheșiu, Pêtigd. Provederea bisericilor cu clopote de oțel nu întimpină nici o piedecă canonică. Adresa firmei e: „Vasöntöde részvénytársaság”, Resicza.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor

Nr. 4470/1917.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale și cătră toate institutele de învățămînt, dimpreună cu personalul lor didactic, de sub jurisdicțiunea Consistorului ortodox român din Arad.

Biserica noastră pururea și-a împlinit datorința, indicată de altfel și în cuprinsul

că în satele din jurul nemijlocit al Beiușului nu erau școli, iată încă un motiv, care arată, că Românii ortodocși trebuiau să se îngrijească cu mai multă răspundere de școală, decât celelalte confesiuni.

La 24 Martie 1779 comunitatea orășenească gândindu-se la numărul mare de elevi din oraș și jur, din îndemn propriu votează anual învățătorului dela școala națională 60 fl., 12 măji metrice de grâu și 12 care lemne de foc, cu îndatorirea, să nu facă nici o deosebire între cele 4 confesiuni. Să pună pond și pe instruirea în limba latină și nemțească fiind folositoare locuitorilor.

Afară de Beiuș, noi mai aveam școlile naționale, în Ceica, Ceișoara, Sămbățșag, Papmezeu, Curățele, Buntești, Ujlac și Căbești. După organizația școlilor ele se pot mai potrivit numi districtuale ori centrale, decât naționale, căci o școală era privită de avere comună pentru mai multe sate din acelaș jur. Așa celei din Beiuș aparțineau satele Delani, Petreasă, St.-Mărtin, Feneriș, Finiș, Mereag, Totoreni, Pocola, Tărcăița, Negru și Săucani.

La 1788, primarul și jurații orașului înocesc hotărârile pentru îngrijirea școlii naționale, și între altele spun:

1. Pentru conservarea școlii atât zilerii, cât și cei ce au vite vor săvârși lucrul prescriș din porunca mai înaltă regească. Materialul trebuitor și cheltuielile bănești le va suportă domnul de pământ.

(Va urmă.)

ritualelor noastre bisericești, de a se ruga lui Dumnezeu pentru protectorul pământesc al dânzei, care este Majestatea Sa împăratul și regele apostolic, dimpreună și pentru Majestatea Sa împărăteasa-regină, — iar din datorința aceasta și-au luat partea și institutele noastre de învățămînt.

Pe urma schimbării ce a urmat pe gloriosul tron și ținând seama nu numai de datorința exprimată de înaltul minister reg. ungar de culte și instrucțiune publică prin actul Nr. 5703/917. Prez., ci și de hotărîrea adusă de Prea Ven. Consistor mitropolitan sub Nr. 282/917 M., aflăm de bine să luăm următoarele dispozițiuni:

I. În zilele următoare din fiecare an, și anume:

1. La 4/17 August, în ziua natală a Majestății Sale regelui Carol;

2. La 22 Octomvrie (4 Noemvrie), în ziua onomastică a Majestății Sale regelui Carol;

3. La 26 April (9 Mai), în ziua natală a Majestății Sale reginei Zita;

4. La 14/27 April, în ziua onomastică a Majestății Sale reginei Zita;

în toate bisericile din comunele noastre vor trebui să se țină acele rugăciuni de cerere și de mulțămîta lui Dumnezeu, cari s'au ținut și în trecut pentru regele de pie memorie Francisc Iosif I și pentru regina Elisabeta.

Din prilejurile acelor zile, preoțimea și îndeosebi conducătorii oficiilor parohiale sunt îndatorați a lua din bună vreme toate măsurile trebuincioase, pentru ca pomenitele servicii să se țină necondiționat, și ca institutele de învățămînt dimpreună cu corpul didactic să fie înștiințate a participa corporativ la acele servicii.

În aceste zile, întrucât ele ar fi zile de prelegeri, instrucțiunea școlară va pauză întreaga ziua, iar tineretului școlar, întorcând dela sf. biserică, în școală i-se va arată însemnătatea zilei.

II. Pentru comemorarea răposăților de pie memorie rege Francisc Iosif I și regina Elisaveta, va avea să se țină an de an în zilele morții Lor, serviciul de parastas, după cum urmează:

1. La 28 August (10 Septemvrie) pentru răposata regină Elisaveta;

2. La 8/21 Noemvrie, pentru răposatul rege Francisc Iosif I.

Preoțimea va avea și din incidentul acestor parastase să facă necesarele preparative și înștiințări, cum s'a zis mai sus, iar tineretul școlar va avea să participe corporativ la parastase, dimpreună cu corpul didactic.

Se observă, că parastasul din 28 August (10 Septemvrie) va avea totdeauna să se țină la ora 7 $\frac{1}{2}$ a. m., pentru ca apoi tineretul să poată urmă cu ascultarea prelegerilor. Iar parastasul din 8/21 Noemvrie, căzând pe zi de sărbătoare a Bisericii noastre, se va ține după sf. liturghie.

Arad, la 10/23 Februarie 1918.

Ioan I. Papp m. p.
Episcop.

Concurse.

Conform ordinului Vereratului Consistor Nr. 297/1918 pentru îndeplinirea postului vacant de învățătoare la școala gr.-or. română din Toraculmic (Kistárnok), se publică concurs cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în

organul oficios diecezan „Biserica şi Şcoala“ pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Salarul prescrip de art. de lege XVI din 1913, din care comuna bisericească garantează salar până la suma de 1400 coroane, iar competențele dela suma aceasta în sus sunt asigurate dela stat prin rezoluțiunea ministerială Nr. 171.228/1916.

2. Bani de cortel 240 coroane.

3. Pentru participarea la conferințele învățătoarești 30 coroane.

4. Aleasa învățătoare va propune lucrul de mână, atât în clasele care le conduce, cât și în școala de repetiție, având a conduce elevele la sf. biserică în Dumineci și sărbători și a le supraveghia. Tot astfel va trebui să propună și cântarea bisericească în clasele sale aleasa învățătoare.

5. Comuna bisericească se obligă de a văruia sala de învățământ atât pe dinafară, cât și pe dinlăuntru. Și în cazul că va da eventual învățătoarei cortel în natură, va văruia acest cortel numai pe dinafară.

6. Recursele adresate comitetului parohial gr.-or. român din Toracul-mic (Kistárnok) și ajustate cu: 1. Extras de botez din matricula bisericească. 2. Diploma de învățătoare. 3. Certificat de apartinență. 4. Eventuale atestate despre serviciul prestat: sunt a se înainta Preaonoratului oficiu protopopesc gr.-or. român în B.-Comloș (Nagykomlós).

Reflectantele vor avea să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din Toracul-mic, pentru a face cunoștință cu poporul.

Din ședința comitetului parohial gr.-or. rom. din Toracul-mic (Kistárnok) ținută la 14/27 Octomvrie 1917.

Petru Cira, președintele comitetului parohial, *Teodor Balaș*, notarul comitetului parohial.

In conțelegere cu: *Dr. Stefan Cioroianu*, administrator protopopesc.

—□—

1—3

In conformitate cu rez. Cons. Nr. 2721/917 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din Bodești (Bozásd) cu termin de 30 zile deja prima publicare a organului oficios „Biserica și Şcoala“, pe lângă următorul beneficiu:

1. Sesiia parohială, după care a alesul va plăti contribuția. 2. Casa parohială. 3. Ştolele legale.

Alesul va avea să catehizeze la școala de acolo, fără alta remunerație.

Parohia este de cl. I, dar se admit la concurs și cei cu cvalificație de cl. II-a

Reflectanții trebuie: 1. Să-și înainteze recursurile oficiului protopresbiterat din Buteni. 2. Să se prezinte în sf. biserică din din Bodești, pe lângă observarea Reg § 33. 3. Inainte de a se prezintă în sf. biserică trebuie să avizeze oficiul protopresbiterat că are cvalificația prescripă, iar de este din alta dieceză, să dovedească că are consensul Ven. Cons. din Arad sau a I. P. S. Sale episcopului nostru că poate recurge la aceasta parohie. *Comitetul parohial.*

In conțelegere cu *F. Roxin*, ppresbiter.

—□—

1—3

Conform ordinului Ven. Consistor diecezan de datul 9/22 Noemvrie 1917, Nr. 4334/917, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului ee capelan temporal, cu drept de succesiune, pe lângă parohul Justin Dascal din Micălacă, cu termin de 30 zile dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Şcoala“.

Cel ce va fi ales: a) va beneficia jumătate din toate venitele parohiale, afară de întregirea dela stat, ce va rămâne și pe mai departe exclusiv a parohului; b) va suportă toate contribuțiile după venitele ce le are; c) se va îngriji de locuința pe spesele sale proprii; d) va catehiza în școala parohiei fără altă remunerațiune.

Parohia este de clasa primă și astfel doritorii de a reflectă la acest post, recursurile adresate comitetului parohial din Micălacă și ajustate cu documentele de cvalificațiune pentru parohii de clasa primă, conform concluzului Nr. 84/910, al Sinodului eparhial aradan, și cu atestat despre eventualul serviciu pe terenul bisericesc-școlar, au să le înainteze oficiului protopresbiterat din Arad, în terminul concursual, în care restimp pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului și dovedirea, că întrunesc toate condițiunile concursului, vor avea să se prezinte la sf. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în

cele rituale și oratorie, iar încât vor fi din alta dieceză, vor avea să dovedească, că au consimțământul Consistorului, respective a episcopului diecezan. *Comitetul parohial.*

In conțelegere cu: *Traian Vașian*, ppresbiter.

—□—

1—3

In temeiul ordinațiunii Veneratului Consistor din Oradea-mare de datul 31 Ianuarie (13 Februarie) a. c. Nr. 2522/B. 1917 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa I (primă) Forău-Prisacă, din protopresbiteratul Beiș, cu termin de alegere pe ziua de Buna-vestire — 25 Martie — 7 April a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Casă parohială. 2. Pământ parohial, arător 9 cubule și fânași de 3 cubule. Bir preotesc dela fiecare casă o vică (30 litre) de cucuruz sfărmat. 4. Stolele îndatinat. 5. Una sută de zile de lucru. 6. Întregirea dotațiunei dela stat. Alesul e îndatorat a catehiza la școala elementară fără altă remunerațiune. Darea după beneficiul amintit o va solvi cel ales. Concurentii să-și înainteze petițiile, ajustate cu documentele de lipsă, subsemnatului în terminul regulamentar, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică din Forău-Prisacă cu prealabila încunoștințare a subscrisului, spre a se face cunoscut poporului. *Comitetul parohial.*

In conțelegere cu *Moise Popoviciu* adm. ppesc al tractului Beiș.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din Arad, de clasa primă, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Şcoala“.

Emolumentele sunt:

1. Una sesiune pământ extravilan. 2. Birul parohial. 3. Dotațiunea dela oraș. 4. Stolele legale. 5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul va catehiza fără nici o remunerațiune conform îndrumărilor ce le va primi dela superioritatea sa bisericească.

Doritorii de a reflectă la aceasta parohie, recursurile adresate comitetului parohial din Arad, și ajustate cu documentele de cvalificațiune pentru parohii de clasa primă, cu testimoniu de maturitate și eventual cu atestat despre serviciul prestat pe terenul bis-școlar, au să le înainteze oficiului protopopesc din Arad, în terminul concursual, în care restimp pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii și pe lângă încunoștințarea prealabilă a protopresbiterului, vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și în oratorie; — iar întru cât vor fi din alta dieceză, vor avea să dovedească că pentru a recurge au consimțământul Consistorului, respective a Episcopului diecezan.

Cel ales va suportă toate dările după sesiune și după venitul parohial.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Traian Vașian*, protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de preot din Izvin devenit vacant prin strămutarea părintelui Ion Oprea, se escrie în temeiul ordinului Ven. Consistor Nr. 281/1918 — concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Şcoala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parohială apartinătoare acestei parohii. 2. Intravilanul de sub Nr. casei 49 și estravilanul apartinător. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire a dotațiunei dela stat, pe care însă nici parohia nici Ven. Consistor nu o garantează.

Preotul care se va alege se va îngriji însuși de cortel, va suportă dările și sarcinile publice după beneficiul său și va catehiza la școalele din loc fără a pretinde vre-o remunerațiune oarecare.

Parohia e de clasa I, deci dela recurenți se recere cvalificațiunea normată în concluzul Ven. Sinod eparhial din Arad Nr. 84, II, 1, 1910.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească la oficiul protopresbiterat deodată cu insinuarea dorinței de a se prezenta poporului:

a) că au cvalificațiunea prescripă și că întrunesc toate condițiunile concursuale;

b) întru cât sunt din alta dieceză trebuie să dovedească tot atunci, că posed consimțământul

mântul Prea Sfinției Domnului nostru episcop diecezan de a reflectă la aceasta parohie.

c) sunt pofțiți în fine ca în terminul concursual să se prezinte într-o Duminecă ori sărbătoare în sfta biserică din Izvin spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Petițiunile ajustate cu documentele de lipsă în senzul indicat mai sus și adresate comitetului parohial din Izvin să se trimită în terminul concursual oficiului protopopesc gr.-ort. rom. în Timișoara (Temesvár-Gyárvaros).

Dat în ședința Comitetului par. gr.-ort. rom. din Izvin ținută la 27 Decemvrie v. 1917.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Ioan Oprea*, ppresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei vacante din Chelmac (Maroseperjes) protopresbiteratul Lipovei, în conformitate cu concluzul Veneratului Consistor diecezan de sub Nr. 241/918 prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Şcoala“.

Emolumentele parohiei sunt:

1. Casă parohială cu grădină și supraedificatele recerute. 2. Una sesiie pământ constătoare din 32 jughere pământ, din care jumătate pe șes, jumătate pe deal. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Eventuala întregire dela stat.

Toate dările publice după beneficiul parohiei le solvește alesul, care e îndatorat a catehiza la școala confesională din loc, fără altă remunerațiune.

Parohia este de clasa I; dela Reflectanți se pretinde cvalificațiunea pretinsă prin concluzul Ven. Sinod eparhial de sub Nr. 84/1910 II/1.

Recursele ajustate cu documentele recerute prin Regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre eventualul serviciu prestat până aci și adresate comitetului parohial din Chelmac, au a se înainta Prea on. oficiu protopopesc gr.-or. rom. din Lipova (Lippa) în terminul concursual, sub durată căruia reflectanții pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §-ul 33 din Reg. pentru parohii, vor avea a se prezenta în sf. biserică din Chelmac spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie, dar numai de pace vor dovedi protopresbiterului tractual că posed cvalificațiunea prescripă, iar cei din alta dieceză și aceea că au înalta încuviințare a Ven. Consistor, respective a Prea Sfinției Sale Domnului Episcop diecezan din Arad să poată reflectă la aceasta parohie.

Chelmac, din ședința comitetului parohial, ținută la 20 Decemvrie 1917 (2 Ianuarie 1918).

Comitetul parohial.

In conțelegere cu *Fabriciu Manuilă*, protopresbiterul Lipovei.

—□—

3—3

In baza ord. V Consistor Nr. 1032 B. 1917, prin aceasta se publică cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Şcoala“ următoarele concursuri preoțești din protopopiatul Peșteșului:

I. Pentru Chistag. 1. Un intravilan parohial. 2. Pământ parohial de 19 jughere, parte arător, parte fânaș. 3. Birul preotesc dela fiecare 1 de casă câte-o jumătate de măsură cucuruz sfărmat, eventual prețul ei curent. 4. Stolele îndatinat în trecut. 5. De casă parohială se va îngriji alesul, care va achita și dările publice după pământul parohial. Parohia e de cl. III-a.

II. Pentru Tețche. 1. Intravilanul parohial și folosirea cimenterului, în extensiune de 3 holde. 2. Birul preotesc dela fiecare număr de casă câte o zi de lucru cu mâna, care se poate răscumpara cu 2 cor. 4. Stolele îndatinat. 5. De locuință se va îngriji alesul, care va prevedea și catihizațiunea elevilor fără altă remunerațiune. Parohia e de cl. III-a.

Reflectanții să-și înainteze, în terminul legal, cererile de concurs, adresate comitetelor parohiale din Chistag și din Tețche, Prea Onor. oficiu protopresbiterat din Mezôtelegd, având, cu strictă observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, a se prezenta protopopului tractual, înainte de a merge în parohii, — pentru a-și arată desteritatea în cântare, tipic și serviciul divin. *Comitetele parohiale.*

In conțelegere cu mine: *Alexandru Munteanu*, protopresbiter ort. român.

—□—

3—3